

ĐẠI HỌC BÁCH KHOA HÀ NỘI
HANOI UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

Nhóm chuyên môn Nhập môn Công nghệ phần mềm

NHẬP MÔN CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM

Hướng dẫn bài tập:

Thiết kế kiến trúc và thiết kế chi tiết

- 1. Giới thiệu tổng quan**
- 2. Thiết kế kiến trúc phần mềm**
- 3. Thiết kế chi tiết phần mềm**

Sau bài học này, người học có thể:

1. Hiểu **tổng quan về yêu cầu nghiệp vụ** của bài toán
2. Biết lựa chọn **kiến trúc phần mềm** và xây dựng thiết kế kiến trúc
3. Nắm được **các nội dung thiết kế chi tiết** cho chức năng nghiệp vụ của phần mềm

1. Giới thiệu tổng quan

1.1. Mô hình thiết kế

1.2. Phân tích ca sử dụng

2. Thiết kế kiến trúc phần mềm

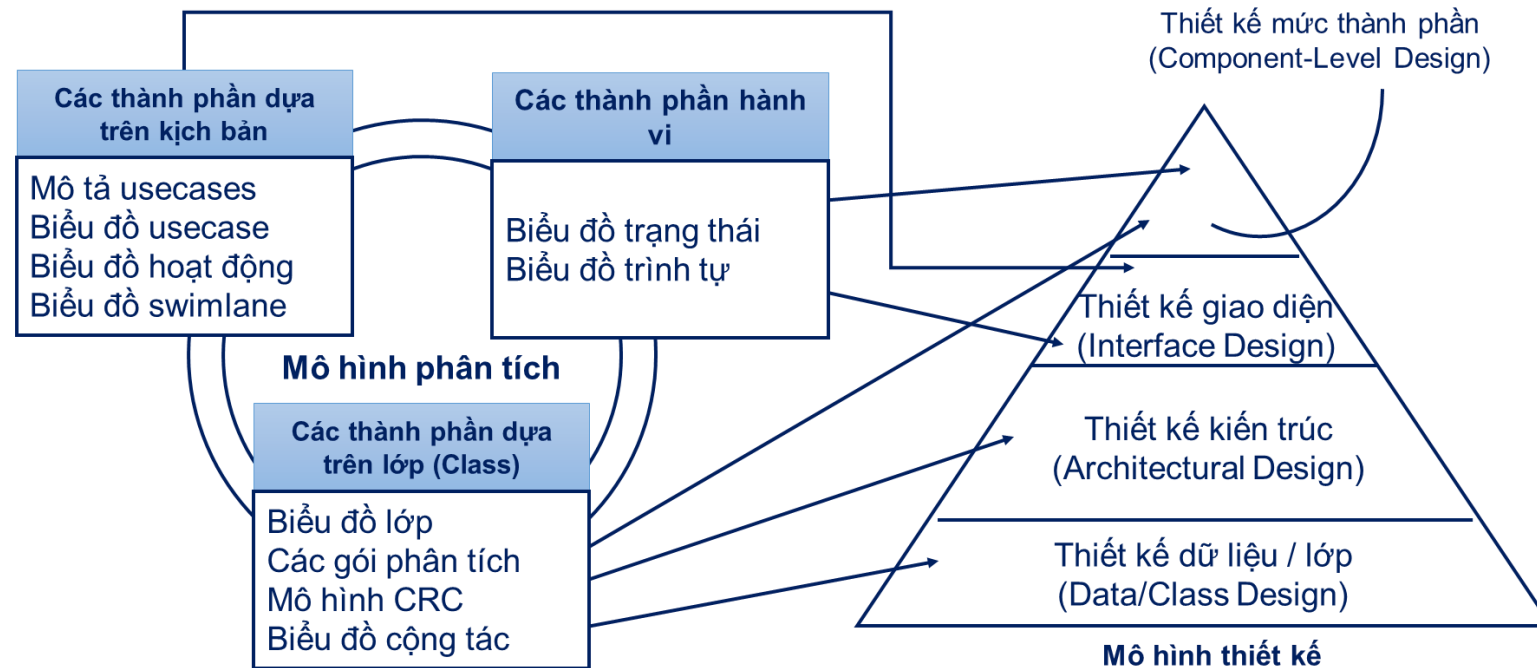
3. Thiết kế chi tiết phần mềm

1. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

1.1. Mô hình thiết kế

▪ Nhắc lại:

- Từ mô hình phân tích sang mô hình thiết kế
- Các yếu tố của mô hình thiết kế

Hình 1.1: Từ mô hình phân tích đến mô hình thiết kế

1. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

1.2. Phân tích ca sử dụng

- **Bài tập:** Xây dựng **mô hình lớp phân tích** cho ca sử dụng "Thêm khoản thu" trong project "Phần mềm quản lý thu phí ở chung cư"
- Hướng dẫn:
  - Dựa trên sơ đồ và đặc tả ca sử dụng "Thêm khoản thu", xác định **các lớp phân tích**
  - Lớp biên: Form thêm khoản thu
  - Lớp điều khiển: Control quản lý khoản thu
  - Lớp thực thể: Khoản thu

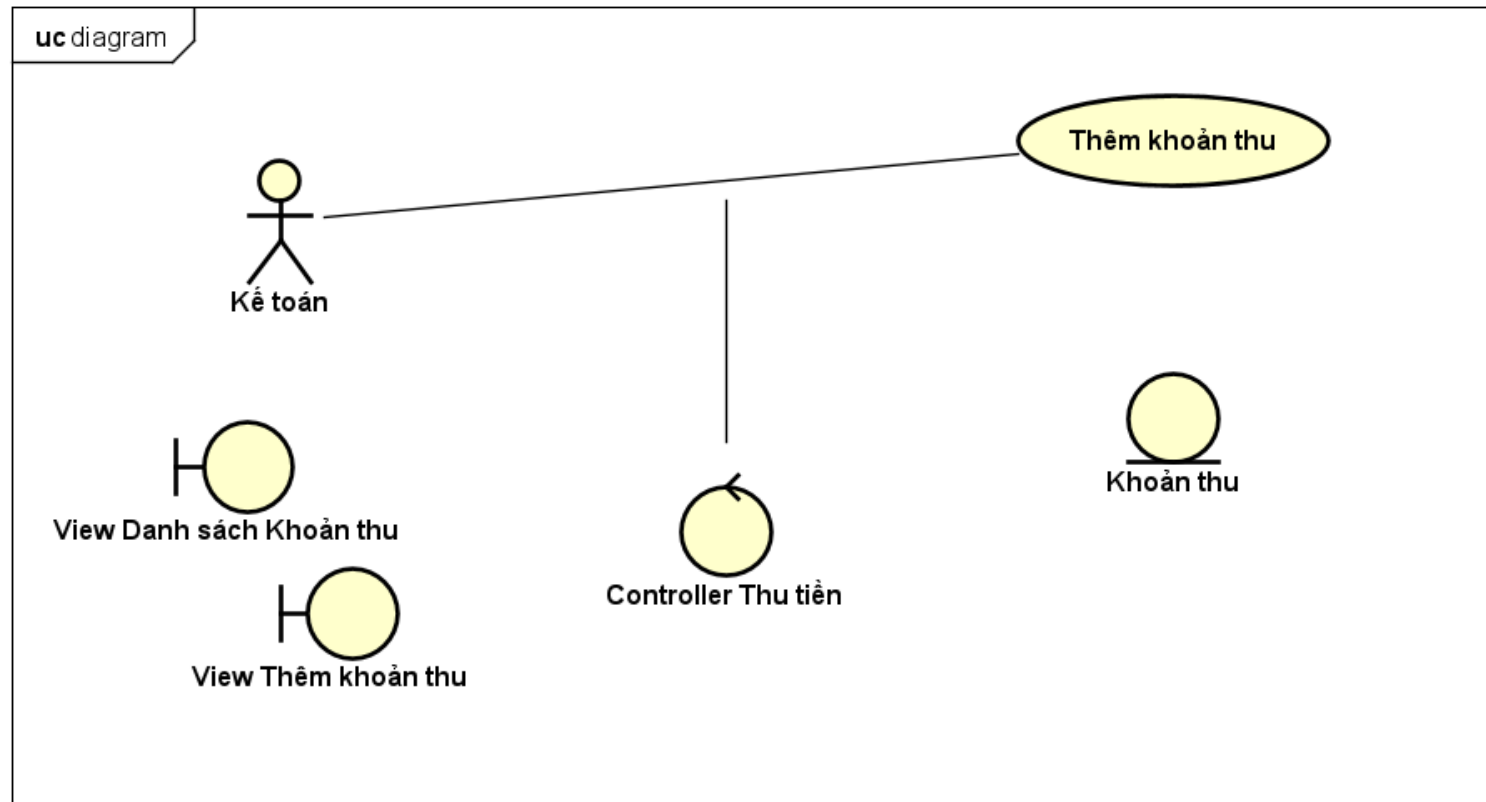
Mã usecase	UC03	Tên usecase	Thêm khoản phí
Mục đích sử dụng	Thêm khoản phí mới vào trong hệ thống		
Tác nhân	Kế toán		
Sự kiện kích hoạt	Sau khi nhấn vào nút thêm khoản phí		
Điều kiện tiên quyết			
Hậu điều kiện	Thêm một khoản phí mới vào trong hệ thống		
Luồng sự kiện chính (Thành công)	STT	Thực hiện bởi	Hành động
	1	Kế toán	Chọn chức năng thêm khoản phí
	2	Hệ thống	Hiển thị giao diện thêm khoản phí
	3	Kế toán	Nhập thông tin khoản phí
	4	Hệ thống	Kiểm tra thông tin khoản phí vừa nhập có đủ trường bắt buộc không
	5	Hệ thống	Kiểm tra định dạng của các trường
	6	Hệ thống	Thông báo đã thêm khoản phí thành công
Luồng sự kiện thay thế	STT	Thực hiện bởi	Hành động
	4a	Hệ thống	Thông báo các trường chưa nhập đủ
	5a	Hệ thống	Thông báo không đúng định dạng dữ liệu

Hình 1.2: Đặc tả usecase "Thêm khoản thu"

1. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

1.2. Phân tích ca sử dụng

- Kết quả quá trình **phân rã bước đầu** của usecase "Thêm khoản thu"

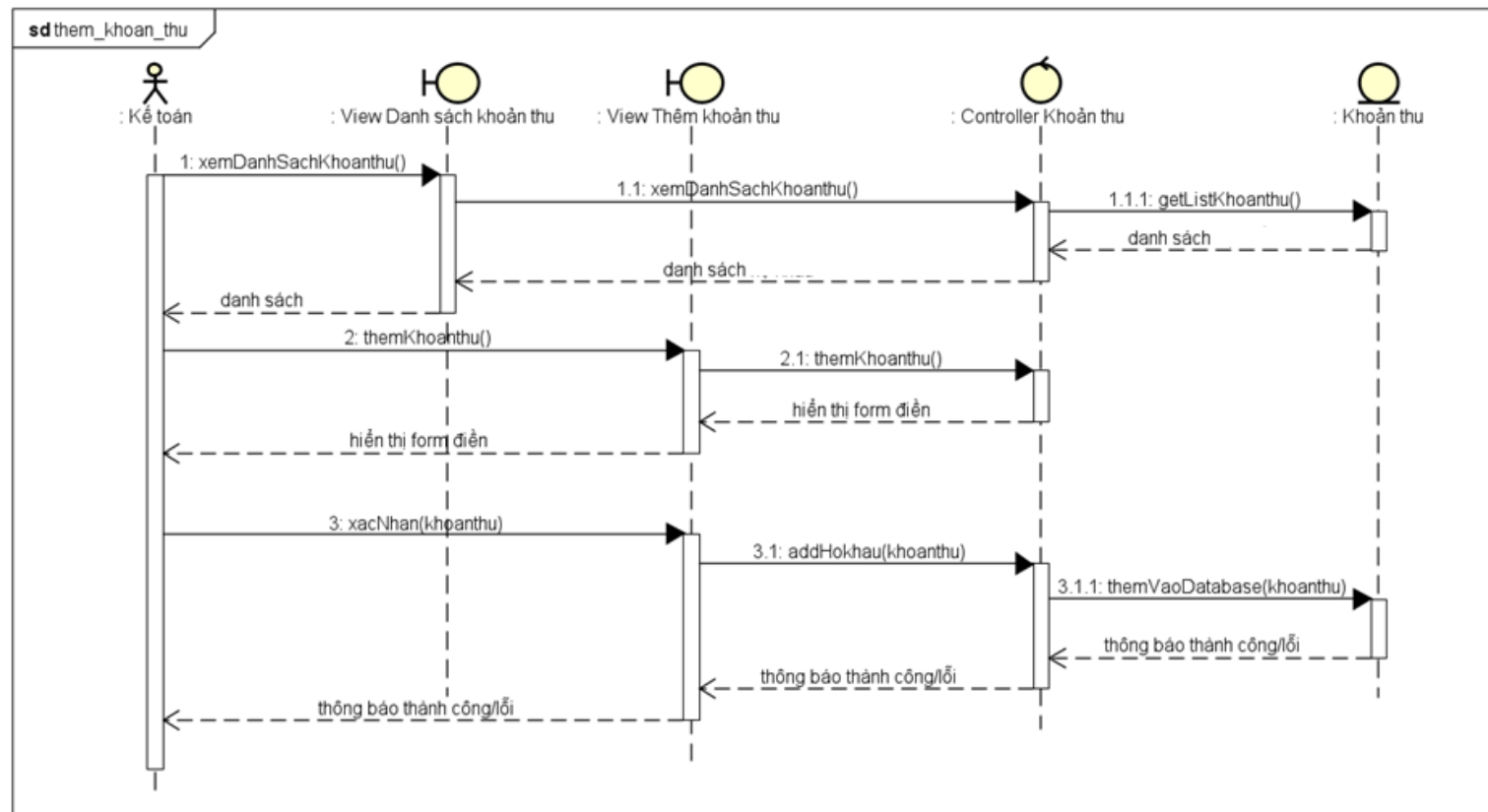

Hình 1.3: Phân rã usecase "Thêm khoản thu"

1. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

1.2. Phân tích ca sử dụng

- Phân bổ trách nhiệm usecase "Thêm khoản thu" cho các đối tượng của các lớp phân tích, sử dụng **biểu đồ trình tự**

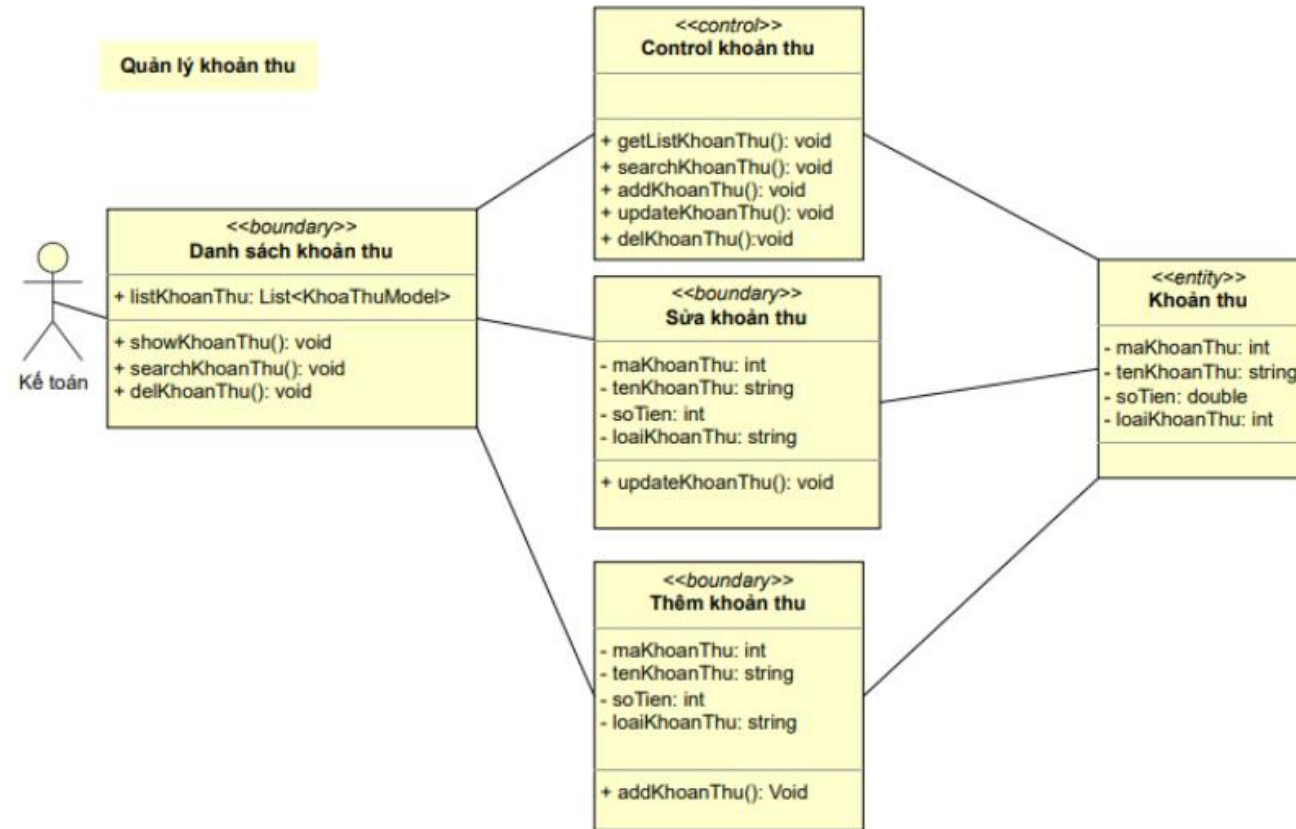
Hình 1.4: Biểu đồ trình tự cho usecase "Thêm khoản thu"

1. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

1.2. Phân tích ca sử dụng

- **Sơ đồ lớp phân tích** cho usecase tổng hợp "Quản lý khoản thu" bao gồm các lớp thực hiện usecase "Thêm khoản thu"

Hình 1.5: Sơ đồ lớp phân tích cho usecase tổng hợp "Quản lý khoản thu"

1. Giới thiệu tổng quan

2. Thiết kế kiến trúc phần mềm

2.1. Mô hình kiến trúc MVC

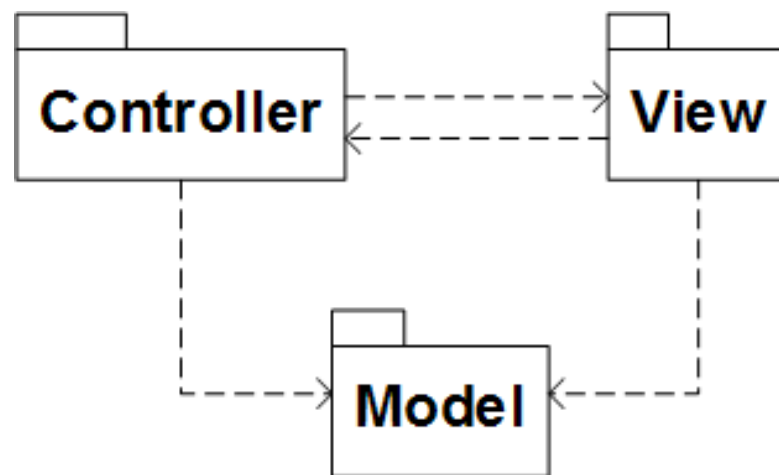
2.2. Xây dựng biểu đồ gói

3. Thiết kế chi tiết phần mềm

2. THIẾT KẾ KIẾN TRÚC PHẦN MỀM

2.1. Mô hình kiến trúc MVC

- Các thành phần:
  - Model (M): đóng gói thông tin / dữ liệu nghiệp vụ
  - View (V): giao diện hiển thị, tương tác người dùng
  - Controller (C): xử lý logic, kết hợp view và model

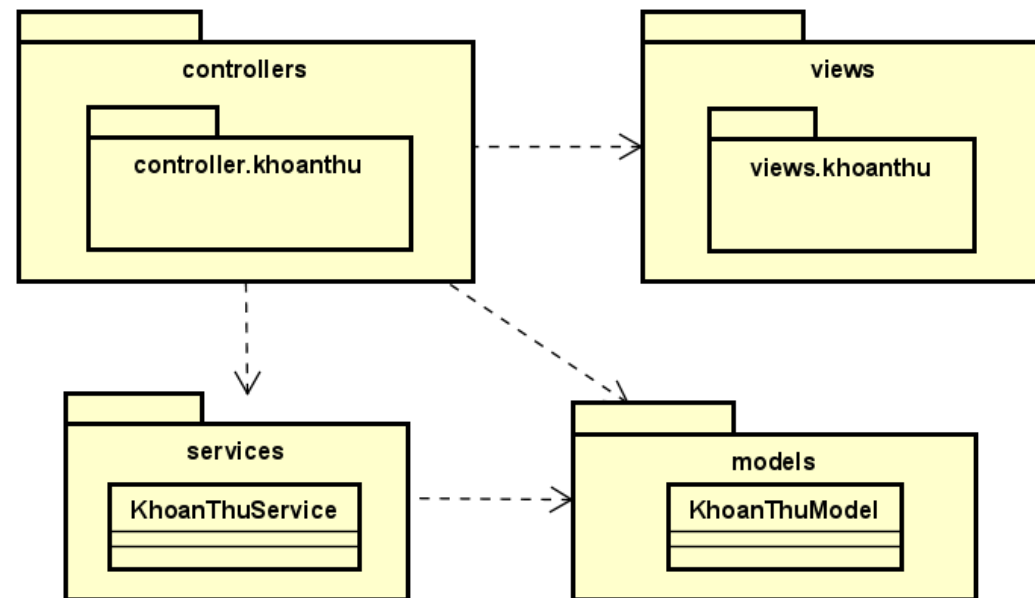

Hình 2.1: Mẫu kiến trúc MVC

2. THIẾT KẾ KIẾN TRÚC PHẦN MỀM

2.2. Xây dựng biểu đồ gói

- Biểu đồ gói cho usecase "Thêm khoản thu"
  - Package **models**: chứa các lớp mô hình hóa dữ liệu nghiệp vụ, trong usecase này là class **KhoanThuModel**
  - Package **views**: chứa các package nhỏ hơn phân tách theo usecase. Package **views.khoanthu** gồm các file .fxml định nghĩa các giao diện người dùng
  - Package **controller**: chứa các package theo usecase với các lớp điều khiển để thực hiện luồng xử lý logic của usecase

Hình 2.2: Biểu đồ gói cho usecase “Thêm khoản thu”

1. Giới thiệu tổng quan
2. Thiết kế kiến trúc phần mềm

3. Thiết kế chi tiết phần mềm

- 3.1. Thiết kế cơ sở dữ liệu
- 3.2. Thiết kế chi tiết các lớp

3. THIẾT KẾ CHI TIẾT PHẦN MỀM

3.1. Thiết kế cơ sở dữ liệu

- **Bài tập:** Thiết kế dữ liệu cho ca sử dụng "Thêm khoản thu" trong project "Phần mềm quản lý thu phí ở chung cư"
- Hướng dẫn:
  - Mô hình dữ liệu mức khái niệm: biểu diễn bằng **sơ đồ thực thể - quan hệ** (ER diagram)
    - Xác định các tập thực thể và các thuộc tính mô tả:
      - Trong usecase "Thêm khoản thu" xác định thực thể **KhoanThu** với các thuộc tính: mã khoản thu, tên khoản thu, số tiền và loại khoản thu
      - Thực thể **HoKha**: lưu trữ thông tin về các hộ gia đình đang sinh sống tại chung cư. Các thuộc tính: Mã hộ khẩu, địa chỉ, số thành viên

3. THIẾT KẾ CHI TIẾT PHẦN MỀM

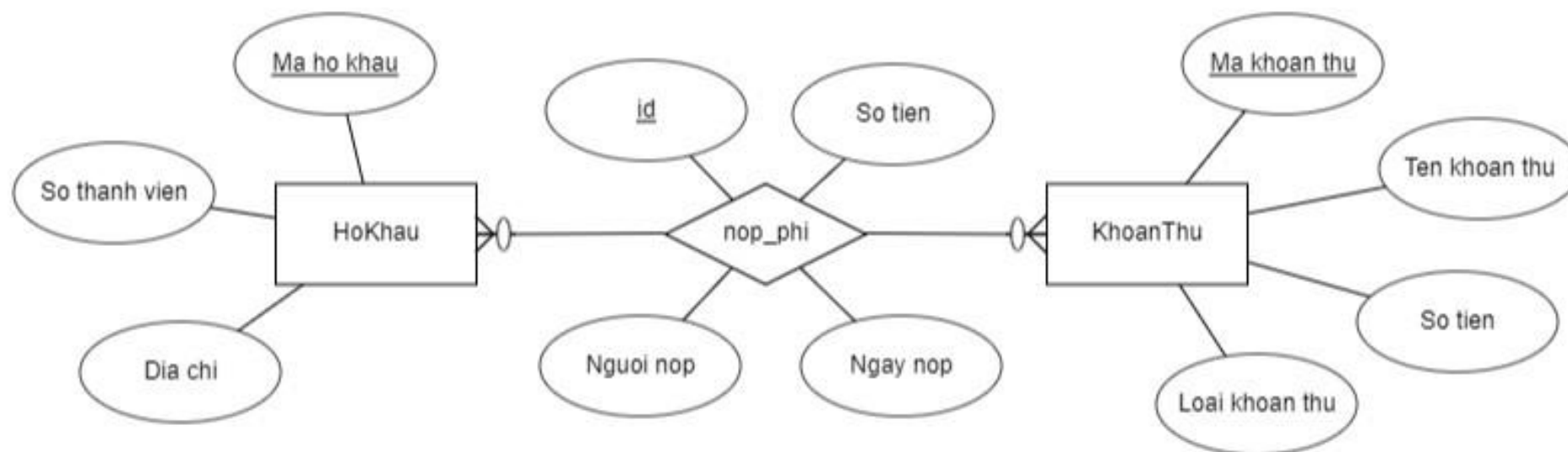
3.1. Thiết kế cơ sở dữ liệu

- Xác định quan hệ giữa các thực thể:
  - Quan hệ Hộ khẩu **nộp phí** cho Khoản thu: ghi nhận thông tin nộp tiền của từng hộ khẩu cho từng khoản thu
  - Loại quan hệ n-n: một hộ khẩu nộp tiền cho nhiều khoản thu và mỗi khoản thu bao gồm nhiều hộ nộp tiền
  - Các thuộc tính của quan hệ: **id** (khóa chính, định danh cho mỗi phiên mà một hộ khẩu nộp tiền cho một khoản thu cụ thể), **nguoिनop** (tên người đại diện nộp tiền), **sotien** (số tiền mà hộ khẩu đã nộp cho khoản thu) và **ngaynop** (thời điểm hộ khẩu nộp tiền cho khoản thu)

3. THIẾT KẾ CHI TIẾT PHẦN MỀM

3.1. Thiết kế cơ sở dữ liệu

- Xây dựng sơ đồ thực thể - quan hệ:

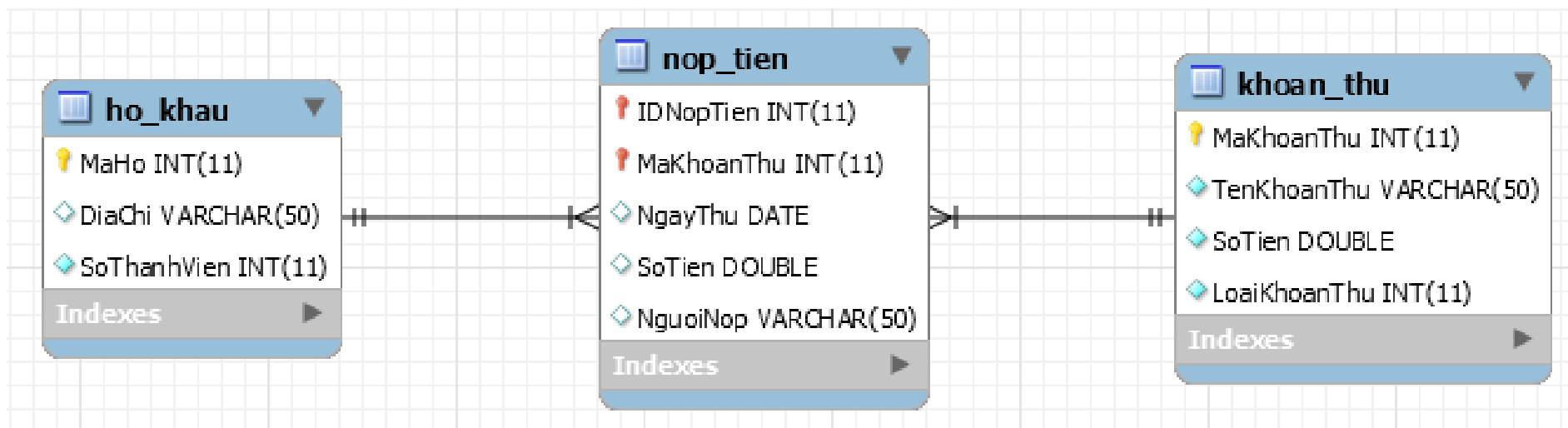
Hình 3.1: Sơ đồ thực thể - quan hệ (ER diagram)

3. THIẾT KẾ CHI TIẾT PHẦN MỀM

3.1. Thiết kế cơ sở dữ liệu

- Mô hình dữ liệu mức logic: mô hình dữ liệu quan hệ
  - Xác định các bảng dữ liệu tương ứng với các thực thể dữ liệu và quan hệ trong mô hình khái niệm

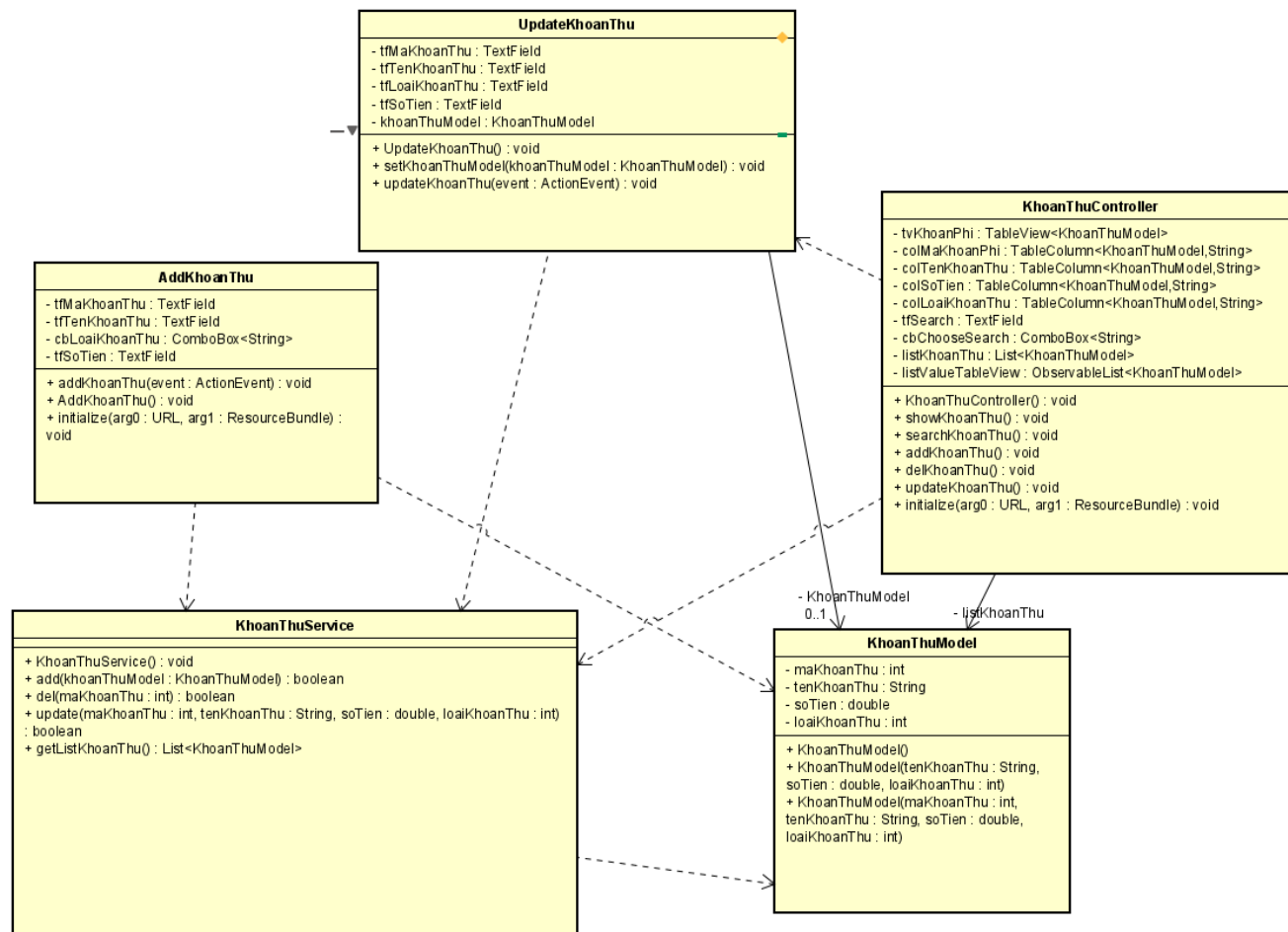

Hình 3.2: Lược đồ các bảng dữ liệu

3. THIẾT KẾ CHI TIẾT PHẦN MỀM

3.2. Thiết kế chi tiết các lớp

- Bài tập: thiết kế chi tiết các lớp của usecase "Thêm khoản thu"

Hình 3.3: Sơ đồ lớp chi tiết

1. Các bài tập vận dụng ở trên đã cung cấp cho người học **cách thức xây dựng mô hình phân tích** từ đặc tả yêu cầu phần mềm. Sau đó **phát triển** các kết quả **thiết kế kiến trúc** và **thiết kế chi tiết** từ mô hình phân tích này.
2. Tiếp sau bài này, **người học có thể tự tìm hiểu thêm** về thiết kế giao diện người dùng cho chức năng nghiệp vụ của phần mềm

NHẬP MÔN CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM

Hướng dẫn bài tập: Thiết kế kiến trúc và thiết kế chi tiết

Biên soạn:

ThS. Nguyễn Mạnh Tuấn

Trình bày:

ThS. Nguyễn Mạnh Tuấn

NHẬP MÔN CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM

Bài học tiếp theo:

Hướng dẫn bài tập: Thiết kế một số màn hình và điều hướng chính cho bài tập lớn

Tài liệu tham khảo:

- [1] R. Pressman, Software Engineering: A Practitioner's Approach. 8th Ed., McGraw-Hill, 2016 và bộ slide đi kèm.
- [2] I. Sommerville, Software Engineering. 10th Ed., AddisonWesley, 2017.
- [3] Pankaj Jalote, An Integrated Approach to Software Engineering, 3rd Ed., Springer.
- [4] Shari Lawrence Plesger, Joanne M. Atlee, Software Engineering theory and practice. 4th Ed., Pearson, 2009

Tư liệu:

- [1] Martin Fowler, Patterns of Enterprise Application Architecture, 2002. Available at:
<https://martinfowler.com/books/ea.html> (Accessed: 27 September 2023).
- [2] ERD Plus. Available at: <https://erdplus.com/> (Accessed: 27 September 2023).